

Щодо предмету договору підряду на капітальне будівництво

Основним договором у сфері капітального будівництва є договір підряду на капітальне будівництво, за яким, згідно з ч. 1 ст. 318 Господарського кодексу України від 16.01.2003 р. [1] (далі – ГК), одна сторона (підрядник) зобов'язується своїми силами і засобами на замовлення другої сторони (замовника) побудувати і здати замовникові у встановлений строк визначений договором об'єкт відповідно до проектно-кошторисної документації або виконати зумовлені договором будівельні та інші роботи, а замовник зобов'язується передати підряднику затверджену проектно-кошторисну документацію, надати йому будівельний майданчик, прийняти закінчені будівництвом об'єкти і оплатити їх. На підставі ч. 2 ст. 317 ГК, загальні умови договорів підряду визначаються відповідно до положень Цивільного кодексу України від 16.01.2003 р. [2] (далі – ЦК) про договір підряду, якщо інше не передбачено ГК. Зокрема, ст.ст. 875-886 ЦК врегульовано порядок укладення договору будівельного підряду, за яким підрядник зобов'язується збудувати і здати у встановлений строк об'єкт або виконати інші будівельні роботи відповідно до проектно-кошторисної документації, а замовник зобов'язується надати підрядникові будівельний майданчик (фронт робіт), передати затверджену проектно-кошторисну документацію, якщо цей обов'язок не покладається на підрядника, прийняти об'єкт або закінчені будівельні роботи та оплатити їх.

З цього приводу Н.С. Кузнєцова і Р.А. Майданик зазначили, що правову колізію між ЦК та ГК щодо назви цих договорів певною мірою нівелює ідентичність предметів зазначених правочинів, з урахуванням правила про проведення виявлення природи правовідносин за їх змістом, а не за назвою договорів, що їх регулюють [3, с. 414]. Однак, слід погодитись з думкою В.С. Щербини, що ситуація, коли привертають до себе увагу не лише змістовні розходження в статтях, що регулюють тотожні підрядні відносини, але і розбіжності в термінах, якими в зазначених кодексах позначаються однакові за змістом підрядні договори, має бути виправлена як шляхом узгодження змісту норм обох кодексів, так і шляхом уніфікації термінів, що вживаються в них [4, с. 585].

Зокрема, слід звернути увагу на невідповідність норм ЦК і ГК щодо визначення прав і обов'язків сторін договору підряду на капітальне будівництво і, відповідно, щодо предмету даного договору. Так, згідно з ч. 1 ст. 318 ГК, в обов'язок підрядника ставиться забезпечити виконання робіт, передбачених договором підряду на капітальне будівництво, своїми силами і засобами, натомість, ч. 1 ст. 875 ЦК не вказує на те, що саме на підрядника покладається такий обов'язок. В обов'язок замовника ставиться передати підряднику затверджену проектно-кошторисну документацію (ч. 1 ст. 318 ГК). Натомість, положення ч. 1 ст. 875 ЦК та п. 31 Загальних умов укладення та виконання договорів підряду в капітальному будівництві, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 01.08.2005 р. № 668 [5], вказують не на імперативність, а на презумпцію такого обов'язку замовника. Оскільки, згідно з ч. 2 ст. 317 ГК, загальні умови договору підряду на капітальне будівництво визначаються відповідно до положень ЦК про договір підряду, якщо інше не передбачено ГК, а Загальні умови укладення та виконання договорів підряду в капітальному будівництві є підзаконним нормативно-правовим актом

і не повинен суперечити ГК, вважаємо, що за договором підряду на капітальне будівництво забезпечення виконання робіт, передбачених договором, своїми силами і засобами, є виключним обов'язком підрядника, а передача підряднику затвердженої проектно-кошторисної документації є виключним обов'язком замовника, тому п. 31 Загальних умов укладення та виконання договорів підряду в капітальному будівництві слід привести у відповідність до ч. 1 ст. 318 ГК.

Існують різні наукові погляди щодо визначення предмета досліджуваного договору. Так, Н.С. Кузнєцова вважає, що основним предметом договору будівельного підряду є результат будівельних робіт – завершений будівництвом об'єкт, або закінчені будівельні роботи відповідно до проектно-кошторисної документації на замовлення замовника, а не процес виконання робіт чи діяльність підрядника на створення об'єкта та його здачу [3, с. 415].

М.С. Біленко наголошує на тому, що предметом договору будівельного підряду є виконання підрядником будівельних та інших робіт з переданням їх результату замовникові. На думку науковця, хоча робота та її результат у договорі будівельного підряду, зазвичай, відокремлені в часі (спочатку виконується робота, а потім з'являється її результат), проте тісно пов'язані між собою, що надає можливість розглядати їх як єдиний предмет договору будівельного підряду. Робота, що виконується, передбачає певний результат, досягти якого неможливо без роботи, що йому передує [6, с. 193-194].

Є слушною думка В. Олюхи, що предмет договору підряду на капітальне будівництво – це цілеспрямована діяльність підрядника з виконання будівельних і пов'язаних з ними робіт, із досягнення обумовленого договором результату та передачі його замовнику та зустрічні дії замовника з прийняття результату робіт і сплати підряднику обумовленої ціни [7, с. 59]. На підтвердження такого розуміння предмета договору можна навести ч. 1 ст. 320 ГК, в якій закріплено право замовника перевіряти хід і якість будівельних і монтажних робіт, а також якість матеріалів, що використовуються. Крім того, в цій статті та в п.п. 28 і 29 Загальних умов укладення та виконання договорів підряду в капітальному будівництві закріплено право замовника здійснювати контроль і технічний нагляд за відповідністю обсягу, вартості і якості виконаних робіт проектам і кошторисам і, відповідно, обов'язок підрядника забезпечити здійснення технічного нагляду протягом усього періоду будівництва об'єкта в порядку, встановленому законодавством. Тобто дані норми вказують на права і обов'язки сторін договору в процесі виконання робіт, а не лише під час прийняття їх результату, відповідно, предметом договору підряду на капітальне будівництво можна розглядати не лише закінчені роботи, а й процес їх виконання.

Отже, предметом договору підряду на капітальне будівництво є діяльність підрядника з виконання на замовлення замовника відповідно до проектно-кошторисної документації будівельних і пов'язаних з ними робіт, спрямована на отримання певного результату – завершеного будівництвом об'єкту або закінчених робіт, пов'язаних з будівництвом.

Список використаних джерел:

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV // Офіційний вісник України. – 2003. – № 11. – Ст. 462.
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV // Офіційний вісник України. – 2003. – № 11. – Ст. 461.
3. Договірне право України. Особлива частина : навч. посіб. / Т.В. Боднар, О.В. Дзера, Н.С. Кузнєцова та ін. ; за ред. О.В. Дзери. – К. : Юрінком Інтер, 2009. – 1200 с.

4. Щербина В.С. Господарське право : підручник / В.С. Щербина. – К. : Юрінком Інтер, 2013. – 640 с.
5. Про затвердження Загальних умов укладення та виконання договорів підряду в капітальному будівництві : постанова Кабінету Міністрів України від 01.08.2005 р. № 668 // Офіційний вісник України. – 2005. – № 31. – Ст. 1867.
6. Договори з виконання робіт в цивільному праві України: проблеми теорії і практики : монографія / за заг. ред. А.Б. Гриняка. – К. : НДІ приватного права і підприємництва ім. акад. Ф.Г. Бурчака НАПрН України, 2015. – 402 с.
7. Олюха Віталій. Предмет договору підряду на капітальне будівництво / Віталій Олюха // Підприємництво, господарство і право. – 2013. – № 7. – С. 56-59.